

УДК 336.71

DOI: 10.25140/2411-5215-2019-3(19)-321-329

*Леонід Долінський, Максим Забаштанський***ФІНАНСОВІ ВАЖЕЛІ АКТИВІЗАЦІЇ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ***Леонид Долинский, Максим Забаштанский***ФИНАНСОВЫЕ РЫЧАГИ АКТИВИЗАЦИИ КРЕДИТНО-ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ В УКРАИНЕ***Leonid Dolinskyi, Maksym Zabashtanskyi***THE FINANCIAL GEARS OF THE BANKS CREDIT-INVESTMENT ACTIVITY INTENSIFICATION IN UKRAINE**

У статті проаналізовано сучасний стан та перспективи розвитку кредитно-інвестиційної діяльності банківських установ в Україні. Проведено статистичний та кореляційний аналіз впливу динаміки показників банківської кредитно-інвестиційної діяльності на темпи зростання валового внутрішнього продукту країни. Визначено, що ключовими проблемами, що заважають активізації банківських кредитно-інвестиційних операцій, є проблема заборгованості та дефолти за борговими зобов'язаннями. З метою ефективного розвитку банківської діяльності запропоновано запровадження механізмів управління дохідністю та ризиком кредитно-інвестиційних операцій у межах комплексної системи ризик-менеджменту банківських установ. Показано, що ефективно функціонуюча система ризик-менеджменту кредитно-інвестиційної діяльності має максимально точно класифікувати потенційні об'єкти капіталовкладень таким чином, щоб банківська установа якнайменше наражалася на прямі фінансові збитки та при цьому якнайменше втрачала потенційні прибутки. Стверджується, що активізація кредитно-інвестиційної діяльності – це глобальне завдання, що має вирішуватися на рівні державної політики, а отже, потребує розробки відповідного фінансового механізму. Стосовно фінансових важелів цього механізму, ключовим в активізації кредитно-інвестиційної діяльності має стати підвищення ефективності кредитно-інвестиційних операцій за рахунок оптимізації процесів аналізу, оцінювання та управління дохідністю та ризиком боргових інструментів.

Ключові слова: кредитно-інвестиційна діяльність; ризик-менеджмент; дефолти за борговими зобов'язаннями; фінансові важелі; банківська установа.

Рис.: 2. Бібл.: 15.

В статье проанализировано современное состояние и перспективы развития кредитно-инвестиционной деятельности банковских учреждений в Украине. Проведен статистический и корреляционный анализ влияния динамики показателей банковской кредитно-инвестиционной деятельности на темпы роста валового внутреннего продукта страны. Определено, что ключевыми проблемами, которые мешают активизации банковских кредитно-инвестиционных операций, являются проблемная задолженность и дефолты по долговым обязательствам. С целью эффективного развития банковской деятельности предложено внедрение механизмов управления доходностью и риском кредитно-инвестиционных операций в рамках комплексной системы риск-менеджмента банковских учреждений. Показано, что эффективно функционирующая система риск менеджмента кредитно-инвестиционной деятельности должна максимально точно классифицировать потенциальные объекты капиталовложений таким образом, чтобы банковское учреждение как можно меньше подвергалось прямым финансовым убыткам и при этом как можно меньше теряла потенциальную прибыль. Утверждается, что активизация кредитно-инвестиционной деятельности – это глобальная задача, которая должна решаться на уровне государственной политики, а значит, требует разработки соответствующего финансового механизма. Относительно финансовых рычагов этого механизма, ключевым в активизации кредитно-инвестиционной деятельности должно стать повышение эффективности кредитно-инвестиционных операций за счет оптимизации процессов анализа, оценивания и управления доходностью и риском долговых инструментов.

Ключевые слова: кредитно-инвестиционная деятельность; риск-менеджмент; дефолты по долговым обязательствам; финансовые рычаги; банковское учреждение.

Рис.: 2. Библ.: 15.

The current situation and the development prospects of the credit-investment activity of banking institutions in Ukraine are being analyzed in this article. The statistical and correlation analysis of banks credit-investment activity indicators dynamics influence on the growth rates of the gross domestic product of the country was conducted. It is defined that the major obstacles in the banks credit-investment operations intensification are the troubled indebtedness and the defaults on debt instruments. The implementation of the banks credit-investment operations risk-yield management tools is proposed for the efficiency improvement in banks activities within the complex risk-management system for the banking institutions. It is proved that the effective risk-management system in credit-investment operations should be very precise in ranging and classifying the potential investment targets, so that the banking institution could minimize both the exposure to the direct financial losses and the lack of potential revenue. It is stated in the article that the credit-investment activity intensification is the global challenge, that should be solved on the state-policy level, consequently it requires the corresponding financial mechanism development. As to the financial gears of such mechanism it is stated that the credit-investment operations efficiency improvement should become the key tool of the credit-investment activity intensification on the basis of the debt securities risk-yield analysis, estimation and management processes optimization.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Keywords: *credit-investment activity; risk-management; defaults on debt instruments; financial gears; banking institution.*

Fig.: 2. References: 15.

JEL Classification: G1; G21

Постановка проблеми. Досліджуючи сучасний стан та тенденції розвитку фінансового ринку України, необхідно враховувати той факт, що він є банкоцентричним, оскільки найбільш потужними учасниками ринку є саме комерційні банки.

Нині вітчизняна банківська система має суттєві проблеми, що заважають її розвитку, зокрема, високий рівень проблемної заборгованості в кредитно-інвестиційних портфелях та спричинена масовими випадками дефолтів «криза довіри» до потенційних позичальників та емітентів. Унаслідок цього українські банки протягом останніх років переорієнтувалися з інвестицій у корпоративні цінні папери на менш ризикові операції з купівлі ОВДП та замість активного кредитування промисловості та населення шукали шляхи для підвищення безризикових комісійних доходів від розрахунково-касового обслуговування. Ці вимушені заходи дозволили банкам скоротити відрахування в резерви та збільшити регулятивний капітал, водночас при цьому знизилася загальна рентабельність банківської діяльності.

Таким чином, сталий розвиток банківської системи, що виражений у зростанні активів та підвищенні капіталізації банківських установ, неможливий без активної та ефективної кредитно-інвестиційної діяльності. Саме вона є основним джерелом генерування доходів комерційних банків та драйвером розвитку фінансової системи загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання кредитно-інвестиційної діяльності банківських установ розглядали у своїх працях такі відомі науковці, як А. М. Мороз [1], Б. Л. Луців [2], О. С. Любунь [3], А. А. Пересада [4], Л. О. Примостка [5], Дж. Сінкі [6], Ф. Фабощи [7], Н. М. Шелудько [8] та інші.

Незважаючи на значну кількість досліджень, проведених із цієї теми, існує необхідність подальшого вивчення сутності наявних проблем з урахуванням специфічних властивостей вітчизняної фінансової системи, а також пошук напрямів підвищення ефективності кредитно-інвестиційної діяльності банківських установ в Україні.

Таким чином, **метою статті** є висвітлення проблемних питань кредитно-інвестиційної діяльності банківських установ в Україні за умов глобальної фінансової нестабільності.

Виклад основного матеріалу. Кредитна та інвестиційна види банківської діяльності разом належать до активних операцій, спрямованих на отримання відсоткового доходу. Їх результат фактично поєднується та знаходить своє відображення в єдиному кредитно-інвестиційному портфелі. Зрозуміло, що залежно від специфічних внутрішніх чинників та кон'юнктури зовнішніх ринків у банку можуть зміщуватися акценти стосовно питомої ваги кредитування та інвестування у складі активних банківських операцій. Банківська установа є професійним фінансовим посередником, який залучає тимчасово вільні кошти юридичних та фізичних осіб, а потім намагається оптимально розподілити їх, трансформуючи їх у кредитно-інвестиційні активи. Банки спрямовують акумульовані ресурси (власні, залучені та запозичені кошти) в найпривабливіші та найефективніші кредитні угоди та інвестиційні проекти. При цьому, відповідно до ринкових законів попиту та пропозиції, кошти у вигляді кредитів та інвестицій надходять до тих галузей економіки, де є найбільша потреба в додаткових фінансових ресурсах. Таким чином, важлива роль банківських установ на макроекономічному рівні полягає в тому, що вони фінансують різні сфери підприємництва та стимулюють розвиток реального сектору економіки, забезпечуючи ефективні ринкові механізми мобілізації, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів у матеріальне виробництво, виступаючи каталізатором розвитку економічної системи загалом. Отже, повністю погоджуємось з В. В. Огородник, яка стверджує, що саме розвиток банківської кредитно-інвестиційної діяльності дасть змогу підвищити інвестиційну привабливість держави та забезпечити структурні зрушення в економіці [9].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

З метою дослідження особливостей кредитно-інвестиційної діяльності в Україні та її впливу на відповідні макроекономічні показники проведено аналіз статистичних даних НБУ, НКЦПФРУ та Світового банку. Результати аналізу засвідчили, що активність кредитно-інвестиційної діяльності (значною мірою визначається обсягами активів банківської системи та обсягами емісій облігацій підприємств) має безпосередній вплив на розвиток реального сектору економіки та темпи зростання ВВП України. Динаміка цих показників зображена на рис. 1.

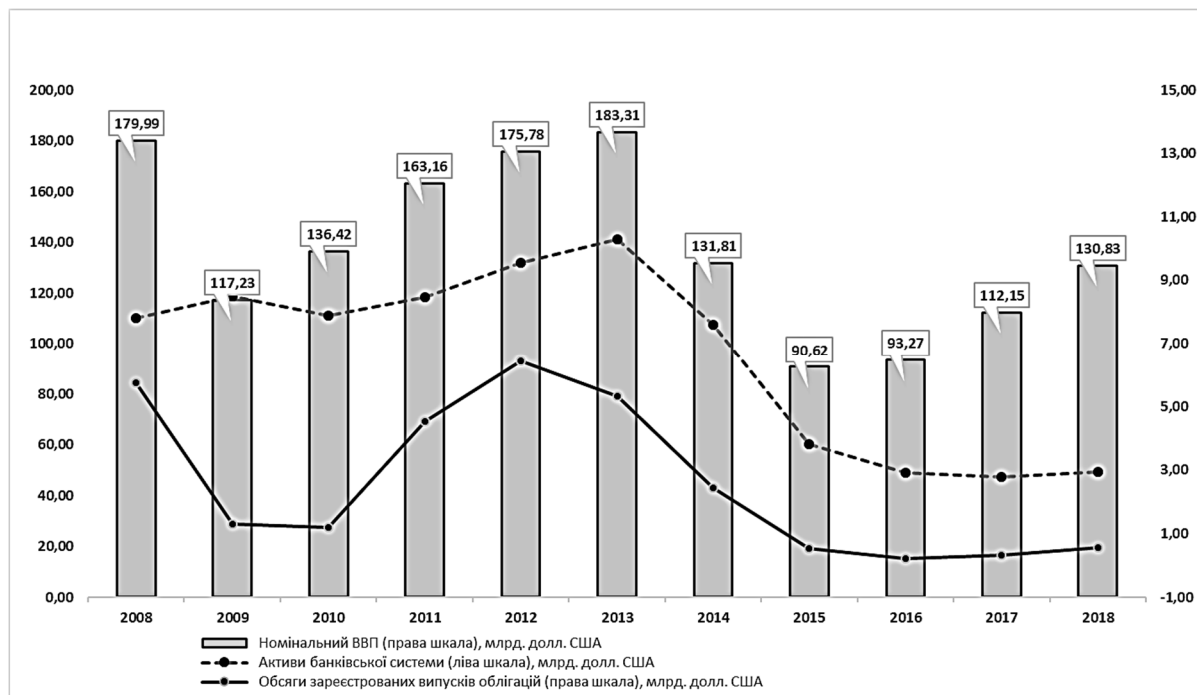

Рис. 1. Динаміка обсягів емісій корпоративних облігацій (у млрд дол. США), номінального ВВП (у млрд дол. США) та обсягів активів банківської системи (у млрд дол. США) за період 2008–2019 рр. (дані по роках, на початок року)
Джерело: побудовано авторами на основі статистичних даних [10; 11; 12].

З рис. 1 наочно простежується взаємозв'язок між такими показниками, як номінальний ВВП, обсяги активів банківської системи та обсяги зареєстрованих випусків корпоративних облігацій. Не важко побачити, що в роки економічної кризи та наявних дефолтів (у періоди з 2008 по 2010 роки та з 2013 по 2015 роки), обсяги випуску корпоративних облігацій суттєво зменшувалися, внаслідок зменшення попиту з боку інвесторів на ці боргові інструменти. Ці періоди з підвищеними ризиками дефолту супроводжувалися також скороченням (або відчутним сповільненням зростання) обсягів активів у банківській системі (в доларовому еквіваленті), що свідчило про зниження темпів кредитування. Разом це безпосередньо впливало на національний економічний розвиток, що виражалось в зниженні валового внутрішнього продукту.

Підтверджується тісний взаємозв'язок між розглядуваними показниками не тільки візуально, але й аналітично, за результатами кореляційного аналізу. Суттєву залежність показали такі пари показників (у порядку послаблення залежності):

- парний коефіцієнт кореляції для показників ВВП та обсяги емісій корпоративних облігацій – дорівнює 0,93 (дуже тісна пряма залежність);
- парний коефіцієнт кореляції для показників обсяги емісій корпоративних облігацій та обсяги активів банківської системи – 0,79 (суттєва пряма залежність);
- парний коефіцієнт кореляції для показників ВВП та обсяги активів банківської системи – 0,77 (суттєва пряма залежність).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Отже, проведений кореляційний аналіз підтвердив гіпотезу, що динаміка розвитку кредитно-інвестиційної діяльності (значною мірою відображається динамікою обсягів активів банківської системи та обсягів емісій корпоративних облігацій) має визначальний вплив на показники ВВП нашої країни.

Загалом проведений кореляційний та статистичний аналіз дозволяє стверджувати, що проблемна заборгованість та дефолти за борговими зобов'язаннями є основною причиною гальмування розвитку кредитно-інвестиційної діяльності та, як наслідок, – уповільнення темпів зростання активів банківської системи та ВВП України.

Таким чином, реалії сьогодення вимагають запровадження дієвих механізмів управління ефективністю та ризиком кредитно-інвестиційних операцій у межах комплексної системи ризик-менеджменту банківських установ. Оцінювання ризиків кредитно-інвестиційної діяльності має ґрунтуватися на ймовірнісних (стохастичних) показниках щодо можливих дефолтів боргових зобов'язань. Більш ретельне визначення дефолтів дозволить знизити ризики та підвищити ефективність банківської діяльності.

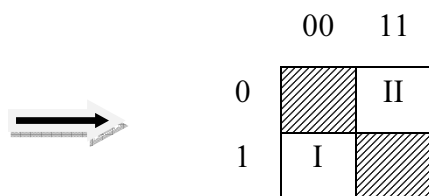
Порядок оцінювання банками України ступеня кредитного ризику за активними банківськими операціями визначено *Положенням НБУ № 351* [13]. Це Положення встановлює мінімальні вимоги до банків щодо визначення обсягів очікуваних втрат (збитків) за активними банківськими операціями внаслідок реалізації кредитного ризику. Концептуальні підходи, визначені цим Положенням, ґрунтуються на принципах і рекомендаціях *Базельського комітету з банківського нагляду* [14], включаючи застосування компонентів кредитного ризику (*EAD* – експозиція під ризиком, *PD* – імовірність дефолту боржника/контрагента, *LGD* – втрати в разі дефолту).

Аналіз зазначених нормативних документів та методичних рекомендацій виявив, зокрема, що комерційні банки, видаючи кредити, мають розуміти, що чим більша ставка по кредиту (більша запланована дохідність), тим меншою є імовірність своєчасного погашення цього кредиту (більший ступінь кредитного ризику). Тобто, банківська установа у своїй діяльності вимушена постійно шукати оптимальні співвідношення між ризиком та дохідністю боргових інструментів у межах обраних кредитно-інвестиційних стратегій.

Тут важливо розуміти, що у кредитно-інвестиційних операціях із фінансовими інструментами неможливо взагалі уникнути ризику. Надмірна обережність призводить до *ризиків невикористаних можливостей*, який вимірюється, зокрема, величиною втрачених (недоотриманих) доходів.

Система ризик-менеджменту фінансово-кредитної установи має передбачати в кожній конкретній ринковій ситуації пошук оптимального (чи раціонального) співвідношення між дохідністю та ризикованістю та прийняття відповідного рішення в умовах неминучого вибору.

Процес прийняття кредитно-інвестиційних рішень з урахуванням типу можливих помилок можна подати у вигляді схеми, наведеної на рис. 2.

Позначення на схемі:

«0» – відповідь «ні», відмова від кредитно-інвестиційної операції;

«1» – відповідь «так», згода на кредитно-інвестиційну операцію;

«00» – майбутній дефолт фінансового інструменту;

«11» – майбутнє погашення фінансового інструменту.

Рис. 2. Матриця прийняття кредитно-інвестиційних рішень

Джерело: розроблено автором.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Відповідно до наведеної на рис. 2 схеми, процес прийняття кредитно-інвестиційних рішень зводиться до двох взаємовиключних варіантів: «0 – відмова від вкладення коштів» та «1 – вкладення коштів». Розглядаючи процес можливих дефолтів спрощено, без урахування реструктуризації та пролонгації боргових зобов'язань, у майбутньому інвестор (кредитор) може розраховувати теж на дві випадкові події: «00» – технічний дефолт; «11» – погашення своєчасно у повному обсязі. Комбінація цих чотирьох варіантів дає нам два правильних та два хибних інвестиційних рішення.

Сценарії правильних рішень:

«0» → «00» – відмова від вкладення коштів за умов, що в майбутньому відбудеться дефолт за цим фінансовим інструментом;

«1» → «11» – вкладення коштів за умов, що в майбутньому це боргове зобов'язання буде погашено вчасно в повному обсязі та інвестор поверне вкладені кошти та отримає обіцяну норму дохідності на вкладений капітал.

Сценарії хибних рішень:

I: «1» → «00» – помилка першого роду – *прямі фінансові збитки* – вкладення коштів, та втрата їх у майбутньому внаслідок дефолту;

II: «0» → «11» – помилка другого роду – *невикористані можливості (втрачений прибуток)* – відмова від вкладення коштів та неотримання прибутку в майбутньому, за умов, що це боргове зобов'язання буде погашено вчасно в повному обсязі.

Розглянуті сценарії хибних рішень свідчать, що негативними наслідками об'єктивно наявних на фінансовому ринку кредитно-інвестиційних ризиків є не лише можливі *фінансові збитки*, але й *недоотриманий (втрачений) прибуток*.

Отже, професійні інституційні учасники фінансового ринку не можуть відмовитись від кредитно-інвестиційної діяльності, оскільки це основа їхнього існування. Їхня мета зводиться до раціонального управління ефективністю кредитно-інвестиційного портфеля зі знаходженням оптимального співвідношення між ризиком та дохідністю відповідних фінансових інструментів.

Таким чином, ефективно функціонуюча система ризик-менеджменту кредитно-інвестиційної діяльності має максимально точно класифікувати потенційні об'єкти капіталовкладень з метою мінімізації як помилок першого, так і помилок другого роду. Тобто банківська установа хоче якнайменше наражатися на прямі фінансові збитки та при цьому якнайменше втрачати потенційні прибутки.

На жаль, навіть запровадження високих стандартів та найкращих практик ризик-менеджменту не є запорукою активізації кредитно-інвестиційних операцій. Удосконалення банківської системи ризик-менеджменту покращує внутрішнє середовище для процесів прийняття кредитно-інвестиційних рішень, проте дуже багато залежить від зовнішньої кон'юнктури. Наприклад, кожний банк у межах внутрішніх політик управління ризиком має визначити «апетит до ризику», тобто граничні нормативні значення показників, що «відсікають» занадто ризикові об'єкти для обраної кредитно-інвестиційної стратегії. Водночас в умовах фінансової нестабільності, на ринку може не бути вільних (незакредитованих іншим банком) позичальників, котрі мають достатньо якісні показники для дотримання нормативів щодо «ризик-апетиту». У цих випадках лише комплексні заходи на рівні держави та регулятора банківської системи України можуть подолати загальну кризу фінансового ринку та активізувати кредитно-інвестиційну діяльність банківських установ.

Тобто необхідно враховувати взаємозалежність успішного розвитку кредитно-інвестиційної діяльності банківських установ та економіки загалом. З одного боку, сталий економічний розвиток країни значною мірою залежить від ефективного функціонування її банківської системи, а з іншого боку, комерційні банки зацікавлені в стабільному економічному середовищі, що є необхідною умовою їхньої активної кредитно-інвестиційної діяльності.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Прикладом реалізації комплексної стратегії оздоровлення банківської системи розглянемо кейс 2013–2015 років з відсотковими ставками по депозитах. У той час існуюча жорстка криза ліквідності змусила деякі банки влаштувати екстремальну гонку на підвищення ставок для залучення депозитів, «накрутивши» ці ставки до значень, які перевищували реальну дохідність банківської діяльності. Отже, на ринку в той час деякі банки де-факто займалися шахрайством, працюючи за принципом фінансових пірамід. З метою боротьби із занадто високими ставками залучення коштів, НБУ використовувало комплекс заходів, зокрема:

- жорстка монетарна політика, спрямована на «зв'язування» гривневої ліквідності та обмеження інфляційних та девальваційних процесів;
- ретельний відбір банків, що претендують на рефінансування, посилення вимог для отримання стабілізаційних кредитів;
- регулярний перегляд облікової ставки НБУ та інших індикаторів міжбанківського кредитування;
- посилення контролю за всіма комерційними банками в системі шляхом підвищення ролі процесів банківського нагляду, виїзних та невиїзних інспекційних перевірок;
- масове виведення з ринку неплатоспроможних банків та банків, які проводили сумнівні фінансові операції;
- регулярні зустрічі з керівництвом «системних» та великих банків для розроблення єдиної стратегії зниження ставок залучення коштів та покращення рівня ліквідності банківської системи тощо.

Цей комплекс мір призвів, з одного боку, до суттєвого скорочення кількості банків на ринку та гальмування темпів зростання активів у банківській системі. Однак, з іншого боку, банки, які залишилися на ринку, виконують нормативи щодо ліквідності та інші обов'язкові нормативи банківської діяльності зі значним запасом, причому ставки по депозитах суттєво знизилися, хоча й залишаються занадто високими порівняно з іншими європейськими країнами.

Таким чином, запровадження на рівні держави та НБУ програми активізації кредитно-інвестиційної діяльності та розробки відповідного комплексу заходів теж може бути реалізоване за наявності політичної волі та продуманої фінансової політики.

Загалом сталий розвиток та ефективне функціонування економіки України вимагає дієвих заходів стимулювання кредитно-інвестиційної діяльності банківських установ. Причому ця проблема має вирішуватися в комплексі, на загальнодержавному рівні, з метою активізації всіх взаємопов'язаних суб'єктів кредитно-інвестиційних операцій: населення як постачальників грошових коштів (депозитні операції) та як споживачів кредитних послуг; банків як фінансових посередників, ключових кредиторів та інвесторів; суб'єктів господарювання як основних об'єктів фінансування; держави, як регулятора економіко-правових відносин між усіма учасниками кредитно-інвестиційної діяльності.

Значні обсяги непрацюючих накопичень, відкладених населенням «на чорний день», за умов повернення довіри до банківської системи, можуть суттєво підсилити ресурсну базу банківських установ. Для банків це означає покращення фондування, для фізичних осіб – покращення рівня життя за рахунок отримання пасивних доходів. Наявність ресурсів для розміщення стимулюватиме банки активніше фінансувати діяльність вітчизняних підприємств. Комерційні банки отримуватимуть відсотковий дохід, а підприємства, за умов доступу до залучених ресурсів, мають оновити основні фонди, наростити виробництво, створити нові робочі місця. Разом це має сприяти зниженню рівня безробіття, зростанню рівня життя населення, збільшенню темпів зростання ВВП, а отже, і загальному покращенню соціально-економічного стану нашої країни.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

З огляду на вищезазначену зрозуміло, що активізація кредитно-інвестиційної діяльності – це глобальне завдання, що має вирішуватися на рівні державної політики, а отже, потребує розробки відповідного *фінансового механізму*.

Відомий вітчизняний учений В. М. Опарін надає таке визначення: фінансовий механізм – сукупність фінансових методів і форм, інструментів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства [15]. Важливими елементами нормально функціонуючого фінансового механізму є: фінансові важелі, інформаційне, нормативно-правове, організаційне забезпечення тощо.

Зрозуміло, що нормативно-правове забезпечення фінансового механізму кредитно-інвестиційної діяльності має реалізовуватись державою та регулятором ринку у вигляді створення цілісної, несуперечливої та логічної нормативно-правової бази стосовно банківських кредитно-інвестиційних операцій та суміжних питань, шляхом прийняття нових та вдосконалення наявних законодавчих та нормативних актів, а також методик та офіційних роз'яснень.

Інформаційне та організаційне забезпечення впровадження фінансового механізму управління кредитно-інвестиційною діяльністю мають забезпечити такі інфраструктурні учасники фінансового ринку, як рейтингові агентства, кредитні бюро та професійні асоціації. Їм відведено важливу роль щодо покращення процесів розкриття інформації позичальниками / емітентами, загального підвищення прозорості фінансового ринку з метою зниження асиметрії інформації та покращення банківських систем збору та обробки даних, а також об'єднання фрагментарної інформації щодо дефолтів різних кредитних бюро, рейтингових агентств, баз даних різних асоціацій професійних учасників ринку, державних реєстрів тощо.

Стосовно фінансових важелів, на нашу думку, ключовим в активізації кредитно-інвестиційної діяльності, має стати підвищення ефективності кредитно-інвестиційних операцій за рахунок оптимізації процесів аналізу, оцінювання та управління дохідністю та ризиком боргових інструментів. Саме розв'язання нетривіальної двохкритеріальної задачі збільшення прибутків за одночасного зниження ступеня ризику шляхом кращої класифікації потенційних об'єктів вкладання коштів, є для банків основним стимулом нарощування обсягів кредитно-інвестиційного портфеля.

Професійне управління ризиком боргових зобов'язань має розвиватися як на мікро так і на макрорівні. На рівні комерційних банків, у межах впровадження сучасних систем ризик-менеджменту, відбуватиметься посилення вимог до кредитного аналізу позичальників та їх боргових зобов'язань у бік підвищення комплексності, системності аналізу, врахування більшої кількості чинників та вхідних даних, а також застосування сучасних комп'ютерних систем та алгоритмів обробки інформації (нейронні мережі, генетичні алгоритми, нечітко-множинний аналіз, пошук закономірностей у великих масивах інформації тощо). Причому безпосередньо для кредитно-інвестиційних ризиків визначну роль має відігравати саме ймовірнісне моделювання можливих дефолтів стосовно кількісного оцінювання кредитоспроможності позичальників та надійності їх боргових зобов'язань тощо. На рівні всієї банківської системи має бути впроваджено комплекс заходів з метою посилення вимог до управління ризиками в банках та стимулювання впровадження сучасних інформаційно-програмних продуктів ризик-менеджменту.

Висновки і пропозиції. Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку кредитно-інвестиційної діяльності банківських установ показав, що активізація банківської діяльності – це глобальне завдання, що має вирішуватися на рівні загальнодержавної політики та потребує розроблення відповідного фінансового механізму.

Ключовими фінансовими важелями, які стимулюватимуть банки займатися кредитно-інвестиційною діяльністю, фінансуючи підприємства реального сектору економіки, мають бути заходи забезпечення підвищення дохідності за одночасного зниження ступеня

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

ризиків шляхом кращої класифікації потенційних об'єктів вкладання коштів. Тобто основним завданням для банківських установ є впровадження сучасних інформаційно-програмних продуктів та систем ризик-менеджменту, які мають точніше оцінювати кредитоспроможність позичальників та надійність їхніх боргових зобов'язань на підґрунті ймовірного моделювання можливих дефолтів. Також, на рівні держави та регулятора банківського ринку мають бути сформована така нормативно-правова база, яка стимулювала би банки впроваджувати сучасні підходи ризик-менеджменту у власну діяльність.

Вирішення глобального завдання активізації банківської кредитно-інвестиційної діяльності врешті-решт має забезпечити сталий розвиток не лише фінансового ринку, але й економіки держави загалом, а також у покращити соціально-економічний стан нашої країни.

Список використаних джерел

1. Банківські операції / за ред. д-ра екон. наук проф. А. М. Мороза. Київ: КНЕУ, 2002. 476 с.
2. Луців Б. Л. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.04.01 / Тернопільський держ. економічний ун-т. Тернопіль, 2005. 29 с.
3. Любунь О. С. Банки як стратегічні інвестори промисловості: монографія. Київ: Університет економіки та права «Крок», 2004. 358 с.
4. Пересада А. А., Майорова Т. В. Управління банківськими інвестиціями: монографія. Київ: КНЕУ, 2005. 388 с.
5. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: монографія. Київ: КНЕУ, 2002. 316 с.
6. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг: пер. с англ. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2007. 1018 с.
7. Фабощи Ф. Управление инвестициями: пер. с англ. Москва: ИНФРА-М, 2000. XXVIII, 932 с. [Серия «Университетский учебник»].
8. Шелудько Н. М. Банківське кредитування інвестицій у перехідній економіці України: монографія. Київ: Об'єднаний ін-т економіки НАНУ, 2005. 318 с.
9. Огородник В. В. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України за умов фінансової нестабільності та фактори впливу на неї. *Регіональна економіка*. 2012. № 1. С. 161-169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2012_1_21.
10. Основні показники діяльності банків України / НБУ. 01.09.19. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.
11. Річні звіти Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку / НКЦПФР. 01.01.19. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/reports>.
12. Номінальний ВВП України / Світовий Банк (World Bank). 01.09.19. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine?view=chart>.
13. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: затв. Постановою Правління НБУ № 351 від 30.06.2016 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.
14. International convergence of capital measurement and capital standards: A revised framework. Bank for International settlements, Basle Committee on Banking Supervision, 2004: [USA: Banks overviews, 1930-2017]. URL: <http://www.bis.org>.
15. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: КНЕУ, 2002. 240 с.

References

1. Moroz, A. M. (Ed.). (2002). *Bankivski operatsii [The banking operations]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
2. Lutsiv, B. L. (2005). *Kredytно-investytsiina diialnist bankiv Ukrainy [The credit-investment activity of banks in Ukraine]*. (Candidate's thesis). TNEU, Ternopil [in Ukrainian].
3. Liubun, O. S. (2004). *Banky yak stratehichni investory promyslovosti [The banks as the strategic industry investors]*. Kyiv: Universytet ekonomiky ta prava «Krok» [in Ukrainian].
4. Peresada, A. A., Maiorova, T. V. (2005). *Upravlinnia bankivskymy investytsiiamy [The bank investments management]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

5. Prymostka, L. O. (2002). *Analiz bankivskoi diialnosti: suchasni kontseptsii, metody ta modeli* [The bank activity analysis: the modern approaches, methods and models]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
6. Sinki, Dzh. (2007). *Finansovyi menedzhment v kommercheskom banke i v industrii finansovykh uslug* [The financial management of commercial banks and the financial services industry]. Moscow: Alpina Biznes Buks [in Russian].
7. Fabotssti, F. (2000). *Upravlenie investicijami* [The investments management]. Moscow: INFRA-M [in Russian].
8. Sheludko, N. M. (2005). *Bankivske kredytuvannia investytsii u perekhidnii ekonomitsi Ukrainy* [The investments bank crediting in transitive Ukrainian economy]. Kyiv: Obiednanyi in-t ekonomiky NANU [in Ukrainian].
9. Ohorodnyk, V. V. (2012). *Kredytno-investytsiina diialnist bankiv Ukrainy za umov finansovoi nestabilnosti ta faktory vplyvu na nei* [The credit-investment activity of Ukrainian banks under the financial unsteadiness conditions and the influencing factors]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, 1, 161-169. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2012_1_21.
10. NBU (01.09.19). *Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy* [The main indicators of banks activity in Ukraine]. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.
11. NCSSM (01.01.19). *Richni zvity Natsionalnoi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku* [The annual report of the National commission on securities and stock market]. Retrieved from <https://www.nssmc.gov.ua/reports>.
12. Svitovyi Bank [World Bank] (01.09.19). *Nominalnyi VVP Ukrainy* [The nominal GDP of Ukraine]. Retrieved from <https://data.worldbank.org/country/ukraine?view=chart>.
13. *Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiyamy* [The regulation for the credit risk level assessment on the active banking operations for the Ukrainian banks]. № 351 (30.06.2016). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.
14. *International convergence of capital measurement and capital standards: A revised framework. Bank for International settlements, Basle Committee on Banking Supervision.* (2004). [USA: Banks overviews, 1930-2017]. Retrieved from <http://www.bis.org>.
15. Oparin, V. M. (2002). *Finansy (Zahalna teoriia)* [The Finance (general theory)]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

Долінський Леонід Борисович – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри економічної кібернетики, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, 08201, Україна).

Долинский Леонид Борисович – кандидат экономических наук, доцент, профессор кафедры экономической кибернетики, Университет государственной фискальной службы Украины (ул. Университетская, 31, г. Ирпень, 08201, Украина).

Dolinskyi Leonid – PhD in Economics, Associate Professor, Professor of Department of Economic Cybernetics, University of the State Fiscal Service (31 University Str., 08201 Irpin, Ukraine).

E-mail: Dolinsky.com@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6491-5507>

Забаштанський Максим Миколайович – доктор економічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту бізнесу, природокористування і туризму, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченко, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Забаштанский Максим Николаевич – доктор экономических наук, профессор, директор учебно-научного института бизнеса, природопользования и туризма (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Zabashhtanskyi Maksym – Doctor of Economics, Professor, Director Educational-Scientific Institute of Business, Environmental Management and Tourism, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: mazani@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9417-0163>

ResearcherID: G-6145-2014